

Nova knjiga

Matevž NOVAK & Nina RMAN (urednika), 2016: **Geološki atlas Slovenije**. Geološki zavod Slovenije, Ljubljana, 124 str.
(Geological Atlas of Slovenia. Geological Survey of Slovenia, Ljubljana, 124 p.)

Pri Geološkem zavodu Slovenije je izšel oktobra 2016 v okviru proslav ob sedemdestletnici ustanovitve Geološki atlas Slovenije. Dvojezično slovensko – angleško publikacijo sta odlično uredila zavodska geologa Matevž Novak in Nina Rman. Priprava 78 kart in njihovi opisi so delo 44 raziskovalcev in večjega števila sodelavcev s pomembnih slovenskih geoznanstvenih ustanov, in sicer poleg Geološkega zavoda Slovenije še z Oddelka za geologijo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Agencije Republike Slovenije za okolje, Geoinženiringa d.o.o., Geografskega inštituta Antona Melika Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Infrastrukturnega centra za pedologijo in varstvo okolja Oddelka za agronomijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave, Geoparka Karavanke in Geoparka Idrija.

Zaslugo za enotno predstavitev raznorodnega gradiva in ažurno pripravo publikacije ve-

lja pripisati urednikoma Novaku in Rmanovi. Za odlično digitalno izvedbo kart sta poskrbeli Manja Žebre in Staška Čertalič, in za oblikovanje in tehnično uredništvo Staška Čertalič. Publikacijo je založil Geološki zavod Slovenije, za kar je zaslužen direktor Miloš Bavec, tudi za to, da je cena zahtevne in lično opremljene publikacije vsega 17 €. Izid knjige je finančno podprla poleg Geološkega zavoda še Javna agencija RS za raziskovalno dejavnost. Knjigo sta recenzirala Simon Pirc in Jože Ratej.

Nikjer ni navedeno, čigava je bila zamisel, izdati take vrste publikacijo. Vsekakor si zasluži neimenovana oseba veliko pohvalo slovenske znanosti.

Knjiga na 124 straneh primerno velikega formata 34 cm × 23 cm je prva tovrstna zbirka kartografskih prikazov geoznanstvenih podatkovnih baz v Sloveniji. Karte so razporejene v 11 tematskih poglavjih: Osnovne geološke karte (geotektonske lege, geološke sestave, litologije in paleogeografskih enot), Geofizikalne karte (globine do Mohorovičićeve nezveznosti, Bouguerovih anomalij, magnetne intenzitete, električne uporabnosti), Geotermične karte (gostote toplotnega toka, temperature v dveh globinah, globine dveh izoterm, možnosti uporabe toplotnih črpalk), Hidrogeološke karte (dveh vrst hidrogeološke, vodonosnikov, mineralnih in termalnih voda, pa ranljivosti, obnovljivih količin in razpoložljivih količin podtalnice), Geokemične karte (radioaktivnosti, živega srebra, elementnih združb in kritične onesnaženosti, in sicer vse v tleh), Hidrogeokemične karte (hidrogenkarbonata, karbonatne trdote, izotopske sestave kisika in nitrata, vse v podtalnici, in nitrata v vodi podkoreninske cone), Karte mineralnih surovin (kovinskih, nekovinskih s koncesijo, premogov), Inženirsko-geološke in karte geološke ogroženosti (inženirsko-geološka, verjetnosti plazov in drobirskih tokov, aktivnih prelomov, seizmotektonska, dve vrsti karte potresne nevarnosti), Geomorfološke karte (reliefnih tipov, morfoloških enot in krasa), Pedološke (karte tipov, kislosti, globine tal) in Karte geološke dediščine (naravnih vrednot in Unescovih geoparkov v Sloveniji). Našteta zbirka se zaključuje

na strani 124 s karto vrtn, globljih od 500 metrov. Vse našete karte, 59 po številu, spremljajo kratki opisi na kartah prikazanih lastnosti slovenskega ozemlja. Dragocene so navedbe poglavitnih virov, ki omogočajo bralcu dostop do bolj poglobljene informacije. Vedeti namreč moramo, da predstavljajo karte, prikazane v Atlasu, figurativno povedano samo prislovični vrh ledene gore. V podatkovnih bazah slovenskih geoznanstvenih institucij je količina prostorske informacije za nekaj velikostnih redov obilnejša od te, ki je prikazana v kartah Atlasa. Večina teh kart, in sicer 42, je v merilu 1:1.000.000, ostale pa 1:1.800.000.

Izjemni pomen Geološkega atlasa Slovenije je torej v tem, da izredno olajšuje dostopnost do vse obstoječe prostorske geološke informacije o Sloveniji. Prikazana gradiva pričajo tudi o visoki uporabni vrednosti geoznanstvenega raziskovalnega dela za sonaravno in trajnostno reševanje žgočih ekoloških in ekonomskih problemov sodobnega sveta. Javnosti manj očitna, vendar nič manjša je njihova bazična znanstvena teža, njihova pomembnost za razumevanje najrazličnejših vidikov geološkega prostora, na katerem živimo. In slednjič, omeniti moramo dejstvo, da je obilje

prikazanih sodobnih raziskovalnih dosežkov rezultat dela domačih, slovenskih raziskovalcev. Pred sedemdesetimi leti, v času, ko je bila ustanovljena leta 1946 Uprava za vrtnanje SR Slovenije, prednik Geološkega zavoda Slovenije, si takega razcveta domače znanosti o Zemlji sploh nismo mogli zamisliti. Na to pomensko razsežnost moramo biti še posebej ponosni ob izidu Geološkega atlas Slovenije.

Kritično oko zasledi v Geološkem atlasu tudi napake, nedoslednosti in nepravilnosti, kar je razumljivo, saj so sestavljavci in urednika v tovrstnem predstavljanju javnosti v mnogočem orali ledino. Lastnosti, prikazane na kartah, so kvantitativne količine, katerih sodobna obravnava zahteva upoštevanje vrste pravil, zlasti kar zadeva nadzor in zagotavljanje kakovosti. Lahko pričakujemo, da bo naklada 300 izvodov Atlasa kmalu pošla, in potreben bo ponatis. Na to se bo kazalo ustrezno pripraviti, in sicer tako, da bodo sestavljavci in zanesljivi recenzenti kritično vzeli pod drobnogled pomensko, grafično in tekstovno plat pričujočega Atlasa in jih za novo izdajo ustrezno popravili in dopolnili, po načelu, da je boljše vselej sovražnik dobrega.

Simon Pirc